

Dovana – tai bet koks neatlygintinai perduodamas turtas ar turtinė teisė. Terminas „dovana“ apibrėžiamas plačiai ir apima bet ką, ką galima įvertinti pinigais, t.y. „atsidėkojimas“, daiktas, paslauga, nuolaida, vaišingumas, skolinimas. Šis terminas taip pat apima dovanojamas paslaugas, apmokymus, transporto, apgyvendinimo, maitinimo išlaidas ir pan. Dovanojimas – tai sandoris, kurio pagrindinė ypatybė yra neatlygintinumas.

Jei „dovanojant“ daroma prielaida, kad apdovanotasis turi kažką už tai (ne)daryti, (ne)atlikti ir pan., tai jau nėra dovanojimas. Kai „dovana“ valstybinėje tarnyboje dirbančiam asmeniui yra susijusi su jo teisėtu ar neteisėtu veikimu ar neveikimu, vykdam tarybinius įgaliojimus, gali būti pritaikytos net Baudžiamojo kodekso nuostatos.

Kada draudžiama priimti/teikti dovanas?

Įstatymas draudžia priimti (teikti) dovanas, jeigu tai gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą. Kadangi būtina paistyti šios Įstatymo nuostatos raidės ir dvasios, negalima priimti (teikti) ir tokių dovanų, kurios sukelia interesų konflikto regimybę. Todėl valstybinėje tarnyboje dirbantys asmenys neturėtų priimti (teikti) dovanų esant situacijoms, kai vien jau tokio dovanojimo aplinkybės – vieta, laikas, forma ir pan., visuomenės galėtų būti suprastos nevienareikšmiškai bei vertinamos prieštaringai (t. y. sukeltų interesų konflikto minėtųjų asmenų veikloje regimybę). Dovanos, tiesiogiai ar netiesiogiai priimamos iš asmenų (teikiamos asmenims), su kurių interesais susijusį klausimą išsprendė, sprendžia, ar galėtų spręsti ateityje valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo, vos tik apdovanojimo faktas taps viešai žinoma aplinkybe, neabejotinai ir visiškai pagrįstai visuomenėje bus suprastos kaip paprasčiausias būdas paveikti pastarojo tarybinius sprendimus taip, kad jie būtų palankūs dovanotojui (ar jo artimiems asmenims). Šiuo atveju apdovanotasis asmuo neišvengiamai veiks interesų konflikto situacijoje, todėl ir jo priimami sprendimai negalės būti objektyvūs bei nešališki, kaip to reikalauja viešasis visuomenės interesas.

Asmuo, dirbantis valstybinėje tarnyboje, negali priimti dovanų ar paslaugų arba jas teikti, jeigu tai gali sukelti Įstatymo 2 straipsnyje numatytą viešųjų ir privačių interesų konfliktą. Šis apribojimas netaikomas asmenims, gavusiems dovanų ar paslaugų pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas, kurios įprastai yra susijusios su asmens, dirbančio valstybinėje tarnyboje, pareigomis, taip pat reprezentacijai skirtoms dovanoms (valstybės, įstaigos ir kitokia simbolika, kalendoriai, knygos ir kitokie informacinio pobūdžio spaudiniai), kurių vertė neviršija 30 EUR. Jei dovanos vertė viršija 30 EUR, ši dovana yra laikoma valstybės ar savivaldybės nuosavybe. Tokia dovana įvertinama ir saugoma Vyriausybės nustatyta tvarka. Valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo, kuris asmeniškai ar per tarpininkus priėmė leidžiamo dydžio dovaną iš fizinio ar juridinio asmens ir dėl to gali kilti viešųjų ir privačių interesų konfliktas, vienerius metus negali dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus ar atlikti kitų tarybinių pareigų dėl šio asmens.

VTEK rekomenduoja:

- Niekada nepriimkite dovanų, kurios teikiamos dėl Jūsų kaip valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens vykdomų funkcijų (išskyrus reprezentacijai skirtas dovanas: valstybės, įstaigos ir kitokią simboliką, kalendorius, knygas ir kitokius informacinio pobūdžio spaudinius);
- niekada nepriimkite dovanojamų grynujų pinigų ir patys jų neteikite, išskyrus dovanojamų Jūsų artimų asmenų ir tik asmeniniais tikslais. Priešingu atveju Jums bus nepaprastai sunku įtikinti visuomenę, jog tai ne korupcija;

- jei Jums yra siūloma dovana, arba ją ketinate įteikti kitiems asmenims, tačiau iš tiesų nežinote, kaip turėtumėte pasielgti, kad nesukompromituotumėte institucijos, kurioje dirbate, o patys nebūtumėte apkaltintas korupcija, šias abejones atvirai išdėstykite institucijos vadovui ar jo įgaliotam asmeniui, savo tiesioginiam vadovui, tarnybinės etikos specialistui arba VTEK ir paprašykite pateikti rekomendacijas, kaip tinkamai pasielgti esamoje situacijoje;
- institucijoje įsteigti viešą dovanų registrą, kuriame būtų nurodyta: kas, ką, kada ir kam dovanojo.

Prieš apsisprendžiant priimti/teikti dovana, pagalvokite apie:

- dovanos įteikimo aplinkybes: priežastis, vietą, laiką, būdą, dovanos formą;
- dovanos vertę, ypač jei matosi, jog ji didesnė, nei to įprastomis sąlygomis leistų tikėtis Jus su dovanotoju (ar asmeniu, kuriam ketinate dovanoti) siejantys santykiai;
- dovanojimų dažnumą ir jų periodiškumą (net smulkios, tačiau dažnai dovanojamos dovanos turėtų kelti Jūsų susirūpinimą);
- kokie, Jūsų manymu, yra dovaną teikiančio asmens ketinimai Jūsų atžvilgiu (tai jis daro iš mandagumo ar pagarbos Jums, o gal turėdamas ketinimų palankiu sau būdu paveikti Jūsų būsimus tarnybinius sprendimus, tiesiogiai ar netiesiogiai atsidėkoti už daromus ar buvusius);
- ar su dovanotoju nesielgėte dviprasmiškai, savo elgesiu leisdami jam susidaryti klaidingą nuomonę, jog dovanos (atsidėkojimo) iš jo laukiate ir tikėtės;
- ar priėmęs (įteikęs) dovana galėsite jaustis laisvas nuo bet kokių galimų įsipareigojimų dovanotojui (apdovanotajam);
- galbūt didžioji ar net absoliuti Jūsų tarnybinių funkcijų dalis yra susiję su būsimu dovanotoju (apdovanotuoju), todėl priėmus iš jo dovaną ar ją įteikus, tektų nusišalinti nuo atitinkamų tarnybinių klausimų sprendimo;
- ar Jums būtų patogiu ir nekeltų jokio psichologinio diskomforto (rūpesčių) tai, jog dovanos gavimo (įteikimo) faktas taps viešai visiems (kolegoms, interesantams, žiniasklaidai, plačiajai visuomenei) žinomas;
- ar esate pasirengęs skaidriai deklaruoti dovaną ir jos šaltinį savo institucijai ir jos interesantams, savo bendradarbiams, žiniasklaidai ir visai visuomenei?

Dovanų deklaravimas

Deklaruojantis asmuo deklaracijoje privalo nurodyti informaciją apie per paskutinius 12 kalendorinių mėnesių gautas dovanas (sandorio forma, objektas, šalys, sudarymo data, apytikslė dovanos vertė), išskyrus artimų asmenų dovanas, jeigu dovanų vertė didesnė negu 150 EUR.

Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos informacija

www.vtek.lt